

Til Landbruks- og Matdepartementet
Postboks 8007, Dep.
0030 Oslo

31.01.2015

Innspill til meldingen om jordbrukspolitikken

Vi har sett utlysningen på Departementets sider om skriftlige innspill til ny stortingsmelding for jordbruksnæringen med tilbakemeldingsfrist 1. februar 2016. Norsk seterkultur leverer herved noen innspill til hvordan matproduksjonen kan økes, effektiviteten kan styrkes og hvordan konkurransekraften for jordbruksnæringen kan bedres.

Innspillene er basert på vårt mandat i Norsk seterkultur:

- «..ta vare på seterkulturen i eit langsiktig perspektiv gjennom aktiv bruk av setrane i tråd med lokal kunnskap frå fortid og samt id.
- Med seterkultur forstår organisasjonen både natur, kultur og næring knytt t til utmarksområda som er og har blitt nytta til seterdrifta.»

Norsk seterkultur mener vi er relevante i denne sammenhengen fordi etterspørselen etter fjell – og seterprodukter er økende, og fordi det knytter seg en rekke tilleggsverdier til seterdrifta:

- Dokumentert gunstige nærings sammensetning i setermelk (umetta fett og fettløselige vitaminer)
- Kunnskap, tradisjon og kulturarv
- Kulturlandskap og biologisk mangfold
- Dyrevelferd
- Opplevelsesverdi og formidling
- Økologisk bærekraftig driftsform basert på høstingskultur
- Norsk identitet. Seterdrifta har hatt stor betydning i oppbygning av Norge som nasjon

Internasjonalt fokus på seterdrifta

Norsk seterkultur opplever dessverre at antall setre har sunket til et minimum de senere år, og i 2015 kom vi under 1000 setre i drift i Norge. Samtidig ser vi at mange er opptatt av og bekymret for at denne driftsformen skal forsvinne.

- ✓ I 2011 var Norsk seterkultur invitert til Nasjonalforsamlingen i Paris sammen med andre fjellområder i Europa for å legge fram status, tiltak og framtidsutsikter for seterdrifta. Invitasjonen var i forbindelse med 40-års jubileum for en egen utmarks lov i Frankrike. Vi så her at Norge var langt fra «best i klassen» når det gjaldt tiltak for å ta vare seterdrift og utmarksressurser knytta til matproduksjon.
- ✓ I 2015 var Norsk seterkultur invitert sammen med samer og eskimoer fra hele Norden for å diskutere hvordan vi sammen kan ta vare på kunnskapen om truede, økologisk bærekraftige driftsformer. Initiativet kom fra Nordisk ministerråd via NAPTEK i Sverige.

Disse eksemplene nevnes her for å vise at driftsformen har betydning ut over den enkelte seterbruker.

Konkrete innspill

Våre innspill på hvordan matproduksjonen kan økes, effektiviteten kan styrkes og hvordan konkurransekraften for jordbruksnæringen kan bedres:

1. **Kvalitetsmat som konkurranseelement.** Som kjent er etterspørselen etter etisk, økologisk bærekraftig og miljøriktig mat sterkt økende. Markedet er ganske sammenfallende med

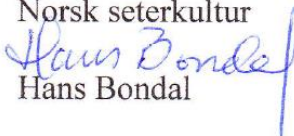
markedet for lokal mat. Og som mange seterbrukere har erfart, er betalingsviljen stor. Et eksempel på dette er Fjellgris fra Valdres som rett før jul satte opp kiloprisen fra 250 til 300 kr. Dette var en motreaksjon på at kjedebutikkene dumper prisen på ribbekjøtt før jul. Som svar på dette fikk de 400 nye kunder!

Selv om «Steinrøysa Norge» er dårlig egnet for maskinell drift sammenlignet med de letdrevne arealene lenger sør i Europa, har vi et godt grasland. I stedet for å prøve å kopiere intensiveringen fra de mest letdrevne områdene, bør vi i mye større grad bruke handlingsrommet innenfor matkvalitet, dyrevelferd og biologisk mangfold (i EU definert som Biodiversity and Ecosystem Services). Det er her vi har konkurransekraft! Dette må også følges opp av markedsregulatorne slik at kundene også kan få «grasfeed» kjøtt og melk fra graslandet Norge, og ikke bare fra import.

På den annen side har vi mye å lære fra fjellregionene i Europa i forhold til tilpasset landbruk.

2. **Innovasjon Norge.** Flere nettverk har søkt støtte gjennom Innovasjon Norges program for Grønt Reiseliv. I kontakt med innovasjon Norge har flere fått forståelsen av at det er krav om minst 1 millioner i omsetning pr bedrift. Det betyr at de aller fleste seterbedrifter faller utenom fordi setersesongen er mellom 4-2 uker, og omsetningen skjer i en begrenset periode. For å unngå at en hel næring (stølsbedrifter) faller utenfor ordningen, bør det derfor legges til grunn omsetning pr/time, det vil si lønnsomhet i forhold til den totale tidsbruken i perioden.
3. **Regionalt Miljøprogram (RMP).** Av støtteordninger er setertilskuddet lagt under RMP som forvaltes fylkesvis. Fylkesvis forvaltning betyr at ordningen praktiseres svært ulikt og må konkurrere med øvrige miljøtiltak som avrenning, brattlendte bruk og slåtteenger mm. Norsk seterkultur ønsker et likt setertilskudd for alle seterbrukere i hele landet.
4. **Tverrdepartemental samordning.** Som dere ser at teksten ovenfor er verdiene som driftsformen ikke bare knytta til matproduksjon. Vi mener derfor det er viktig med bedre tverrdepartemental samordning i en ny melding slik at viktige element i landbruket ikke faller mellom flere stoler.
5. **TINE er markedsregulator for melk.** TINE har også henteplikt fra setrene. Ca 98% av setrene i Norge leverer også melk til TINE. Det er derfor fundamentalt at henteplikten opprettholdes.
6. **Omsetningsavgiften.** Alle som selger produkter fra garden må betale en omsetningsavgift. Denne avgiften skaper unødig byråkrati og virker negativt for dem som ønsker å ta ut en merverdi på gården. Vi foreslår denne avgiften avskaffes.
7. **Små og mellomstorebruk.** I verdenssammenheng utgjør små og mellomstore bruk 70% av verdens matproduksjon. Ut i fra et matforsyningsperspektiv vil det derfor være ukløkt å legge opp til en politikk der disse får dårlige vilkår.

mvh

Norsk seterkultur

Hans Bondal

Norsk seterkultur
v/leder Hans Bondal
Solliavegen 862
2477 Sollia

